

Innhold

Forord	11
DEL 1 GRUNNLAGSETIKK	13
Kapittel 1 Hva er etikk?	15
1 Etikk – for samfunnet og for den enkelte	15
2 Etske problemer	16
3 Etikk og moral	17
4 Etikk i et pluralistisk samfunn	18
5 Etikk som fag	19
Kapittel 2 Kristen etikk – kilder og normer	21
1 Hva er grunnlaget for kristen etikk?	21
2 En aktuell debatt	22
3 Etikk i Bibelen	23
Etikk i Det gamle testamente	23
Etikk i Det nye testamente	25
4 Etikk og bibelbruk – ulike modeller	28
Biblisisme	28
Situasjonsetikk	28
Kriteriemodell	29
Analogimodell	30
5 Etikk og bibelbruk – noen prinsipielle synspunkter	30
Det hermeneutiske spørsmål	31
Nye spørsmål	31
Nye kunnskaper	32
Hva i Bibelen er normativt?	33
Retningslinjer	34

Kapittel 3 Etikk og kristen tro	35
1 To misforståelser?	35
2 Lovens krav og evangeliets gave.	36
3 Tro og gjerninger	37
4 «Allerede nå» og «ennå ikke».	38
5 En nødvendig spenning.	38
Kapittel 4 Kristen etikk og annen etikk.	40
1 Etikk på tvers av kulturer og livssyn?	40
2 Ulike standpunkter og begrunnelser i etikken	43
Religiøs begrunnelse.	43
Rasjonal begrunnelse	44
Empirisk begrunnelse	45
Teologisk og filosofisk etikk – perspektiver på begrunnelse	45
3 Kristen etikk – det allmenne perspektiv	46
Allmennmenneskelige innslag i kristen etikk.	46
Etikk og skapelse	47
Allmenn erkjennelse av Guds skapervilje	48
Åpenhet overfor annen etikk.	51
4 Kristen etikk – det spesielle perspektiv	51
En spesiell åpenbaring	52
Gudsforholdets spesielle betydning	52
En spesiell utrustning	53
En eskatologisk innretning	53
Det spesifikke ved den kristne etikk	53
Diakoni – mellom det allmenne og det spesielle	54
5 Det allmenne og det eksklusive ved kristen etikk – tre alternative modeller	55
Identitetsmodellen: Det finnes ingen spesiell kristen etikk	56
Påbygningsmodellen: Kristen etikk inkluderer og bygger videre på allmenn etikk	57
Kontrastmodellen: Den kristne etikk er eksklusiv	58
6 Andre sekulære og religiøse utgaver av etikk.	59
Etikken i den humanistiske tradisjon	59
Muslimsk etikk	60
Buddhistisk etikk	63
Hinduistisk etikk.	64
Nyreligiøs etikk.	66
7 Et globalt eller et dialogisk perspektiv på etikken?	67

Kapittel 5 Individ og fellesskap	69
1 Etikk for enkeltindividet og for fellesskapet.	69
2 Personen og det etiske subjekt	69
3 Mennesket som fellesskapsvesen	71
4 Institusjoner og rammer for menneskelivet	72
Kapittel 6 Ethiske tilnæringsmåter og metoder	74
1 Etikken og de konkrete etiske problemer	74
2 Et konkret eksempel	75
3 Synsvinkler og tilnæringsmåter i etikken	75
4 Tre grunnleggende etiske tilnæringsmåter.	77
Pliktetikk	77
Dydsetikk	79
Konsekvensetikk	83
5 Valg av tilnæringsmåte.	86
6 Normpremisser og faktapremisser	87
Normpremisser	87
Faktapremisser	89
7 Ethiske konflikter	91
8 Én etisk metode?	93
9 Et eksempel	94
Del 2 OMRÅDEETIKK	99
Kapittel 7 Menneskesyn og etikk	101
1 På jakt etter Downs syndrom	101
2 Hva er et menneskesyn?	102
3 Menneskesynet i en pluralistisk virkelighet	103
Sekulære menneskesyn	103
Ikke-kristne religiøse menneskesyn	106
Antroposentrisk og teosentrisk menneskesyn.	107
4 Et kristent menneskesyn	108
Mennesket er skapt	108
Mennesket er falt.	109
Mennesket er oppreist i troen	110
En egenartet profil.	110
5 Menneskesyn og etikk.	111

Kapittel 8	Menneskets liv og menneskets verd	113
1	Et befruktet menneskeegg – har det en spesiell verdi?	113
2	Ikke-religiøse begrunnelser av menneskeverdet	115
3	Kristent syn på menneskeverdet	116
	En teosentrisk begrunnelse	116
	En begrunnelse ut fra skapelse og forløsning	116
	En fremmed verdighet	117
	Egenverdi og nytteverdi	117
4	Konsekvenser av et kristent syn på menneskeverdet	118
	Mer enn et begrep	118
	Mennesket har rett til liv	119
	Alle mennesker har like stor verdi	127
	Menneskets personlige integritet må respekteres	130
Kapittel 9	Familie og samliv	133
1	Etiske dilemmaer	133
	Homofilt samliv eller sølibat?	133
	Samboerskap eller ekteskap?	133
	Skilsmisse eller fortsatt samliv?	133
2	Familie og samliv i endring	134
3	Seksualitet og seksualetikk	135
4	Seksualitet i bibelsk perspektiv	137
5	Teorier om seksualitet og kjønn	138
6	Normer i kristen seksualetikk	139
7	Homofilt samliv	141
8	Ekteskap og samlivsformer	145
9	Skilsmisse og gjengifte	147
10	Å leve enslig	150
Kapittel 10	Kultur	152
1	Kultur og kulturetikk	152
2	Respekt for kulturelt mangfold	153
3	Kristendom og kultur	155
4	Kunst og etikk	158
5	Medieetikk	160
6	Skole og utdanning	161
7	Idrettsetikk	163
Kapittel 11	Arbeid og yrke	165
1	Jobb i våpenindustrien – og ellers	165
2	Ulike syn på arbeid	166
3	Bibelske momenter	167

4	Hvordan forstå arbeid i dag?	168
	En smal og en vid definisjon.	168
	Et skapelsesteologisk utgangspunkt	168
	Arbeid som tjeneste for nesten	169
	Arbeid og sann menneskelighet	170
	Kriterier for sant menneskelig arbeid	170
	Arbeidets slit	171
	Hva er arbeid	171
5	Arbeid og menneskeverd	171
	Arbeid og økonomi	172
	Arbeid og teknologi	172
	Mennesket og informasjonsteknologien	174
6	Noen utvalgte problemer.	175
	Arbeid og lønn	176
	Arbeidsløshet	177
7	Yrkesetikk.	179
	To konkretiseringer: yrkesetikk for lærere og for helsearbeidere	182
Kapittel 12 Økonomi		186
1	Økonomi – det alt dreier seg om?	186
2	Økonomi som forvaltning og fordeling	187
	Bibelske tanker om fordeling	188
	Fordeling ut fra likhet, behov og fortjeneste.	189
3	Eiendomsproblemet	190
4	Et samfunnsøkonomisk perspektiv	191
5	Et globalt økonomisk perspektiv	193
	En globalisert økonomi	193
	Kløften mellom rik og fattig	195
	Forsøk på å overvinne fattigdomsproblemet.	196
	Fattigdomsproblemet i lys av kravet om rettferdighet og kristent fellesskap.	197
6	Livsstil, forbruk og økonomi	199
	Enkeltmennesket og systemet.	199
	Advarsel mot rikdom	199
	Gudsfrykt med nøydsomhet	201
Kapittel 13 Naturen		202
1	Klimakrise.	202
2	Bærekraftig utvikling og klimaavtaler	203
3	Etikk for natur og miljø – ulike modeller	204
	Antroposentrisk etikk	204

Sympatietikk	205
Biosentrisk etikk	205
Holistisk etikk	206
4 Kristendommen og vår tids økokrise	206
5 Et kristent natursyn	207
Spenningen i den bibelske naturoppfatning	207
Naturens egenverd	208
Mennesket over naturen	208
Mennesket i naturen	209
Skapelse og syndefall	210
Skapelse og forløsning	210
6 Kriterier i naturetikken	211
Menneskeverdet	211
Fred	211
Ansvar for helheten	212
Omsorg	212
Respekt for de skapelsesgitte grenser	212
Vern om det biologiske mangfold	212
Ansvar for menneskehetens og skaperverkets fremtid	213
Bærekraftig utvikling	213
Rettferdighet	213
Unngå unødig risiko	214
Grenser for teknologien og vitenskapen	214
7 Vern om skaperverket utfordrer vår egen livsstil	214
Kapittel 14 Politikk	215
1 Politikk, religion og etikk	215
2 Politisk etikk	216
3 Makt og politikk	218
4 Naturrett og politikk – etikk og jus	219
5 Luthersk toregimentslære	221
6 Rettferdig krig	223
7 Nasjonalisme og internasjonal politikk	225
8 Menneskerettighetene	227
9 Normer i politisk etikk	230
Litteratur	233
Emneregister	249
Personregister	259